

Activitatea Institutului Român de Tracologie în anul 1993

În cursul anului 1993, Institutul Român de Tracologie a funcționat în cadrul Direcției Cercetare-Doctorate a Ministerului Învățământului. Finanțat integral de la bugetul de stat prin Ministerul Științei și Tehnologiei, Institutul a beneficiat de suficiente resurse materiale pentru realizarea unui program remarcabil de activități interne și internaționale.

Numeric, Institutul și-a mărit schema cu încă trei posturi: două de cercetători principali gradul II și un laborant. În vederea întocmirii unei lucrări asupra relațiilor etno-culturale dintre Grecia Centrală și de Nord cu ținuturile de la Dunărea de Jos, în milenii IV-III f. Chr., a fost încadrat - pentru o perioadă de trei ani - d-l Elmar Christmann, doctor al Institutului de pre- și protoistorie al Universității din Heidelberg. Au fost, de asemenea, angajați cu activitate în cumul prof. Sergiu Haimovici - arheozoolog - la filiala din Iași, d-l Zsolt Székely - arheolog - la filiala sud-transilvăneană cu sediul la Sibiu, în timp ce dr. Maria Bărbulescu de la filiala pontică și dr. Gheorghe Lazarovici de la filiala Cluj și-au restrâns activitatea în favoarea Universității din Constanța și a Muzeului de Istorie al Transilvaniei.

Consiliul științific s-a întrunit de două ori, în plen, la București (12 mai și 17 decembrie) și o dată, restrâns, la Tulcea (14 septembrie). A analizat și decis, în cele trei ședințe, asupra următoarelor probleme: activitatea în anul 1992 și parțial în 1993 - considerată foarte pozitivă; întocmirea și aprobarea, fără nici o obiecție, a regulamentului de funcționare a Institutului (în ședința din 12 mai, sub președinția prof.D.Berciu); situația pregătirii doctoratelor în cadrul Institutului și aprobarea Comisiilor de susținere a unor teze și de promovare a colocviilor de noi admiși; aprobarea planului editorial și în mod special a volumului XV al revistei *Thraco-Dacia*, care cuprinde numai studii redactate de cercetători din Republica Moldova; aprobarea unor modificări în componența colegiului de redacție al revistei *Thraco-Dacia*; aprobarea planului de relații internaționale și de săpături arheologice efectuate sau finanțate de Institut în România și Republica Moldova.

Problemele curente au fost rezolvate prin reunirea lunară a Consiliului științific restrâns sau a Consiliului de administrație în cadrul căruia s-a propus înlocuirea dr.Gheorghe Lazarovici (numit între timp director general al Muzeului de Istorie al Transilvaniei) cu dr.Ioan Andrișoiu - care, devine, astfel, secretar științific al nucleului salariat al Institutului.

În sistemul de pregătire a doctoratelor, s-au prezentat mai multe referate, 5 colocvii de admitere a noi doctoranzi (Ion Carol Opreș, Mircea Negru și Valeriu Cojocaru la dr.Gheorghe Popilian; Gabriel Jugănuș și Gabriel Crăciunescu la dr.Sebastian Morintz), iar d-l Marian Gumă și-a susținut, în mod strălucit, teza de doctorat, asupra primei epoci a fierului în sud-vestul României, în fața unei comisii avându-l conducător pe dr.Sebastian Morintz, ca membri pe d-nii Mircea Rusu, Alexandru Vulpe, Attila László iar ca președinte pe Petre Roman. Din păcate, Consiliul științific, în ședința din 12 mai, a fost nevoit să constate ne reprezentarea la examene a d-lor Gheorghe Lăzin și Tiberiu Mariș și să decidă exmatricularea lor.

În planul perfecționării și documentării se înscriu și efectuarea unor burse în SUA (Sultana Avram, bursa Fulbright) și Germania (Ion Andrișoiu - bursă D.A.I. la Berlin; Marian Gumă - bursă a comisiilor Pieței Comune la Marburg; Petre Roman - același tip de bursă la Heidelberg).

La cercetările arheologice de teren, arheologii, antropologii, arheologii și etnologii institutului s-au implicat atât pe teritoriul României (Wietenberg: I.Andrișoiu și A.Rustoiu; Divici: Marian Gumă și A.Rustoiu; Tievaniul Mare: P.Rogozea; Ocnița: D.Berciu; Călic Dere: Alexandra Comșa; Drăgănești Olt și Mogoșești: Cristian Schuster; Babadag: Sebastian Morintz și Munteanu Mircea; Capidava: Ion Carol Opreș; Cheile Turzii: Gheorghe Lazarovici), cât și în Republica Moldova (Rudi: Ruxandra Maxim Alaiba, responsabil Eugeniu Sava; Butuceni: Silvia Teodor, Carmen Tarcan, responsabil I.T.Niculici; Stolniceni: Valeriu Sârbu, responsabil Tudor Arnăutu) și Austria (Stiefried: Mihai Irimia și Petru Rogoza, responsabil prof.C.Eibner). Institutul a finanțat, integral sau parțial, atât săpăturile din România susmenționate, cât și pe cele din Republica Moldova.

Colaborarea cu multe muzee (Muzeul de Istorie a României și muzeele din Constanța, Mangalia, Tulcea, Călărași, Tr.Severin, Rm.Vâlcea, Reșița, Timișoara, Cluj, Carei, Bacău), Universități (Constanța, Alba Iulia, Iași) institute de arheologie sau socio-umane ale Academiei (din Iași, Cluj, Craiova) au fost stimulate fie de inițierea unor acțiuni comune, fie de participarea membrilor institutului nostru la reuniuni științifice organizate de muzee, universități și institute.

Relațiile cu instituții (Institutul de arheologie și istorie, Catedra de istorie a Universității, Institutul de lingvistică) și cercetători din Republica Moldova (constând din participarea acestora la reuniuni organizate de Institutul Român de Tracologie, la ședințele Consiliului științific și ale colegiilor de redacție, la săpături arheologice comune, la susținerea unor comunicări ale d-lui Marc Gabinschi la filiala Iași și la sediul Institutului din București, la includerea în comisiile de doctorat a colegilor de la Chișinău) au avut, ca rezultat fericit, redactarea și predarea la redacția revistei *Thraco-Dacia* a materialelor care constituie sumarul prezentului volum.

O susținută activitate au deținut reprezentanții Institutului (P.Roman, Gh.Lazarovici, Fl.Medeș, Marian Gumă, Ion Andrișoiu, Ioan Neméti) în cadrul Comisiei Naționale de Arheologie, iar la sesiunea de rapoarte anuale asupra săpăturilor arheologice care a avut loc la Constanța, Institutul a fost prezent printr-o delegație numeroasă.

A fost remarcabilă, de asemenea, participarea la reuniunile științifice de arheometrie și etnoarheologie - organizate de Muzeul de istorie al Transilvaniei și filiala clujeană a Institutului; la cele ale Muzeului Dunării de Jos din Călărași; ale Muzeului "Porțile de Fier" din Drobeta-

Tr.Severin; Muzeul Unirii din Alba Iulia (simpozion internațional despre prima epocă a fierului); Muzeului din Reșița (simpozion internațional cu tema "Dunărea arteră de civilizație europeană", care a avut loc la Băile Herculane); Muzeului de istorie a României și muzeelor din Bacău și Piatra Neamț.

Pe temeuri statornice au fost puse și relațiile internaționale ale Institutului. În cadrul **Comisiei Internaționale - permanente - pentru promovarea studiilor indo-europene și trace**, întrunită pentru a treia oară la sediul său din Mangalia, s-au discutat numeroase probleme legate de pregătirea celui de-al VII-lea Congres de Tracologie, de sumarul viitoarelor volume ale "Bulletin de Thracologie", a unor săpături arheologice comune, a temelor comune de cercetare, a unor burse de documentare, a calendarelor reuniunilor internaționale.

Din partea română a participat o delegație numeroasă (M.Petrescu- Dâmbovița, Petre Roman, Adrian Rădulescu, Radu Florescu, Maria Cristescu, Silvia Teodor, Eugen Comșa, Gavrilă Simion, Gheorghe Lazarovici, Maria Bărbulescu, Valentin Vasiliev, Fl.Medelej, Adrian Poruciu, Mihai Irimia, Ion Andrișoiu, Valeriu Georgescu, Dumitru Țeicu, Saviana Diamandi, Marius Alexianu, Alexandra Comșa, Sultana Avram, Cristian Schuster, Ion Carol Opris). I s-a adăugat delegația bulgară: prof.Alex Fol - secretar general al Consiliului european pentru studii indo-europene și trace, prof.Margarita Tabeva - directoarea Institutului de studii paleo-balcenice și trace al Universității din Sofia, dr.Cyrl Iordanov - directorul Institutului de Tracologie din Sofia; aceea din Republica Moldova: prof.I.T.Niculijă - șeful catedrei de istorie a Universității de Stat din Chișinău; dr.Valentin Dergacev - directorul Institutului de arheologie și istorie al Academiei; din Germania: prof.Harald Hauptmann - președintele Comisiei Balcanologice de pe lângă Academia Germană de Științe din Heidelberg; din Olanda dr. Jakob Roodenberg, directorul institutului olandez din Turcia; din Rusia: prof.V.Masson - directorul Institutului culturii materiale din Sct.Petersburg, al Academiei de Științe din Rusia.

În lunile octombrie-noiembrie 1993 a fost conceput și semnat acordul de colaborare între Institut și Comisia Balcanologică de pe lângă Academia Germană de Științe din Heidelberg în vederea realizării unei serii de monografii bilingve, asupra pre- și protoistoriei ținuturilor Dunării inferioare dintre Carpați și Balcani. La acest program, intitulat "Cercetări la Dunărea de Jos", urmează să participe toate muzeele, instituturile și Universitățile din Banat, Oltenia, Muntenia, Sudul Moldovei și Republica Moldova, Buceag, Odessa, Dobrogea, Bulgaria de Nord și Serbia de Nord-Est.

În cursul anului 1993, Institutul a încheiat și un acord de colaborare cu Institutul culturii materiale a Academiei Ruse de Științe din Sct.Petersburg.

Foarte bogată a fost activitatea redacțională și editorială a Institutului. Au văzut lumina tiparului volumele XIII și XIV ale revistei *Thraco-Dacica*, ultimul cu mai multe studii ale unor colaboratori străini (M.Gabinschi - Chișinău; Alexandrine Eibner - Viena; Elmar Christmann - Heidelberg; Galina Smirnova - Sct.Petersburg). Tot în 1993 au fost editate două volume din seria *Bibliotheca Thracologica* (nr.III: Eugen Comșa, *Bibliografia celei de a doua epoci a fierului*; nr.IV: Marian Gumă, *Prima epocă a fierului în sud-vestul României*) și primul număr din *Bulletin de Thracologie*, în limba franceză, cu informații despre Bulgaria, România și Republica Moldova.

Redacțional, au fost pregătite pentru imprimare volumul asupra lucrărilor simpozionului XIV de tracologie de la Băile Herculane și actualul volum (XV) din *Thraco-Dacica*.

În 1993 s-au redactat și definitivat și următoarele lucrări care vor apare în 1994: Oleg Levički, *Prima epocă a fierului în interfluvul Prut-Nistru*; Attila László, *Prima epocă a fierului în Moldova*; Mihai Sâmpetru, *Cultura romană târzie în provinciile sud-dunărene*; Grigore Brâncuș, *Substratul lingvistic al limbii române*.

Contribuția Institutului nostru, prin d-na Saviana Diamandi, la pregătirea pentru tipar, la București și Budapesta, a manuscrisului transilvănean *Codex Caioni* a fost, de asemenea, decisivă.

(dr.Petre Roman, Directorul Institutului)

Filiala Iași a Institutului Român de Tracologie în anul 1993

Activitatea cercetătorilor ce fac parte din Filiala cu sediul la Iași a Institutului Român de Tracologie s-a desfășurat și în anul 1993 conform unei tematici, stabilită anterior, bazată pe studiul interdisciplinar al civilizației traco-geto-dacice.

În ceea ce privește cercetarea arheologică, domeniu cu o mai mare vechime, materialele adunate permițând abordarea unor probleme variate, s-au elaborat și anul acesta studii privind diferite aspecte ale civilizației traco-geto-dacice (apărute sau în curs de apariție în diferite reviste de specialitate) și capitole din volumele ce se pregătesc pentru Congresul Internațional de tracologie din anul 1996. S-a redactat în acest scop capitolul privind așezările și locuințele din zona est-carpatică și părți din capitolul referitor la meșteșuguri, respectiv considerații privind metalurgia în epoca Latene (Silvia Teodor).

În vara anului 1993 s-au reluat săpăturile arheologice în cetatea de la Butuceni, r. Orhei, de unde s-au scos la lumină materiale deosebit de relevante privind continuitatea de locuire în această stațiune începând cu primele faze ale epocii Hallstatt și până în secolul II î.H., precum și unele noi date privitoare la modul de amenajare a sistemului defensiv, în special al celui de al V-lea val de apărare care se pare că delimitează o nouă incintă de locuire a cărei cercetare arheologică va trebui aprofundată (S.Teodor, I.T.Niculijă). Multe din aspectele privind civilizația traco-geto-dacică au fost temele comunicărilor susținute la sesiunile științifice ale muzeelor de la Bacău, Tulcea, Botoșani (S.Teodor, I.T.Niculijă, T.Arnăuț). În numărul XVIII al revistei *Memoria Antiquitatis* au apărut studiile privind săpăturile arheologice de la Izvoare-Piatra Neamț și Vlădiceni- Neamț precum și cercetările de suprafață efectuate pe Valea Siretului, la nord de municipiul Roman (Marius Alexianu). De asemenea,

în numărul XIV al revistei *Arheologia Moldovei și Carpica XXIII* s-au publicat de către membrii Institutului Român de Tracologie studii cu acest specific (S.Teodor, M.Alexianu ș.a.).

- **Cercetări paleolingvistice.** În acest domeniu, în care lucrează trei cercetători s-au elaborat mai multe studii, unele deja apărute în reviste de specialitate: *Observații asupra scrierii și a relației pronunției scriere (cu referire specială la limbile indoeuropene, A. Poruciuc, Thraco-Dacica, XIV)*; *Onomastica românească de substrat (A.Poruciuc, Banatica)*; precum și comunicări prezentate la colocvii și sesiuni științifice în țară și străinătate; *Valoarea lingvistică a onomasticii românești de substrat (A.Poruciuc, conferință la Universitatea din Freiburg, febr.1993)*; *Relația etimologică lat.balteus - rom.balș (A.Poruciuc, Zilele Universității Al.I.Cuza Iași)*; *O relație etimologică dificilă, laLaqua - rom.apă (A. Poruciuc, Colocviul Internațional de științe ale limbajului, Suceava, oct.1993)*; *Abordarea interdisciplinară în studiul Indo-european (A.Poruciuc, Ședința de comunicări a Filialei Iași a Institutului Român de Tracologie)*; *Relația strat - substrat în domeniul Indo-european (A.Poruciuc, Sesiunea muzeului din Piatra Neamț)*; *"L'agression" à l'égard du (pré)nom en tant que reflet du labour linguistique (S.Dumistrăcel, Tutzing, 1993)*; *Fondul autohton al limbii române - aportul lingvisticii (S.Dumistrăcel, Al II-lea Congres Internațional de Studii românești, Iași 1993)*; *Mentalități și strategii de comunicare primordiale în domeniul onomasticii (S.Dumistrăcel, Ședința de comunicări a filialei Iași a Institutului, oct.1993)*; *Arheologie și etnolingvistică (S.Dumistrăcel, Sesiunea Muzeului din Piatra Neamț, nov.1992)*. La tema *Relații între lingvistică și arheologie*, s-au susținut comunicările: *Semnificații lingvistice ale davelor, (M.Alexianu - Sesiunea Muzeului din Bacău, oct. 1993)*; *Teorii recente privind indoeuropeanizarea spațiului carpato-balkanic, (M.Alexianu, Muzeul din Piatra Neamț)*.

În vederea aprofundării studiului limbilor balcanice s-au audiat cursurile de limbă albaneză organizate în cadrul Facultății de litere a Universității Al.I.Cuza (A.Poruciuc și M.Alexianu).

- **Cercetări etnoarheologice.** Tema abordată în anul 1993 se referă la tehnica prelucrării ceramicii, secvențe cronologice și tehnologii păstrate până în zilele noastre. Pentru cunoașterea în profunzime a diferitelor instalații de prelucrare a ceramicii, s-a continuat cercetarea asupra materialelor descoperite prin săpăturile arheologice și a cercetărilor de teren în unele comune din județul Vaslui. În anul 1993 au fost organizate cercetări de teren și săpături în zona așezării traco-getice fortificate de la Rudă, r. Dondușeni, pe Nistru, în colaborare cu cercetători de la Institutul și Muzeul de arheologie din Chișinău, obținându-se rezultate prețioase referitoare și la alte perioade istorice (Ruxandra Alaiba). Tot pe această temă s-au prezentat comunicările: *Etnoarheologia interferență disciplinară și Considerații de ordin etnoarheologic în studiul culturilor preistorice (R.Alaiba, Ședințele de comunicări ale Filialei, din iulie și respectiv octombrie 1993)*; *Problematika cercetărilor etnoarheologice în cercetarea arheologică (R.Alaiba)* și *Contribuții antropozologice în domeniul etnoarheologiei (R.Alaiba și Carmen Tarcan)*, comunicări la Sesiunea de etnoarheologie organizată de muzeul din Cluj.

- **Cercetarea paleozoologică a materialelor faunistice.** Profesorul Sergiu Haimovici și cercet. stagiar Carmen Tarcan au studiat și predat spre publicare lucrarea privind *Resturile osteologice din așezarea din secolele II-III de la Botoșani-Groapa lui Ichim și au pregătit în același scop descoperirile de la Ostrovul Corbului - Cultura Coțofeni (Arheologia Moldovei, XV)*. De asemenea, s-a pregătit pentru a vedea lumina tiparului, studiul unui lot de paleofaună provenit din așezarea eponimă a culturii Monteoru (S.Haimovici - în memoriu I. Nestor).

În vara anului 1993, cercet.C.Tarcan a participat la săpăturile arheologice de la Butuceni, r. Orhel, de unde a recoltat pentru prima dată, întreg materialul faunistic, în vederea studierii lui în cadrul Institutului Român de Tracologie.

Cercetătorii filialei Iași au participat cu comunicări și intervenții la diferite sesiuni științifice din țară, la institute și muzee și la întrunirea de la Mangalia a Comisiei consultative de promovare a studiilor indoeuropene și tracie (M.Petrescu-Dâmbovița, A.Poruciuc, S. Teodor, M. Alexianu) și la zilele academice ieșene ale Filialei din Iași a Academiei Române (M.Petrescu-Dâmbovița, *Probleme actuale de tracologie la manifestări științifice internaționale*). De asemenea, s-au efectuat lucrări de redacție la revista *Thraco-Dacica*, volumul *Relații traco-Illyro-heladice (M.Alexianu)* și la *Buletinul de Thracologie*, unde s-au trimis scurte rapoarte arheologice, note bibliografice și recenzii, personalia ș.a. (S.Teodor, M.Alexianu, A.Poruciuc, S.Dumistrăcel, R.Alaiba, C.Tarcan).

Colaborări externe

În cadrul filialei Iași a Institutului Român de Tracologie activează mai multe cadre didactice de la Facultatea de istorie a Universității, specialiști de la Centrul de antropologie a Academiei Române, precum și specialiști de la muzeele de istorie din toate județele Moldovei. Aceștia au participat la ședințele lunare de comunicări ale filialei, la sesiuni științifice având ca temă probleme legate de civilizația traco-getică și dacică (Tulcea, Bacău, Piatra Neamț, București, Botoșani) sau aspecte interdisciplinare (Cluj, Suceava etc.).

Rezultatele săpăturilor arheologice efectuate în anul 1992 la Brad, Răcățiu, Cotnari, Bunești, Brădiceni, Sărățel-Dochia, Botoșani ș.a. au fost comunicate la Sesiunea anuală de rapoarte de la Constanța (V.Ursache, V.Țăpitanu, M.Florescu, V.V.Bazarciuc, C.Iconomu, N.Bolohan, G.Dumitroaia, P.Șadurschi ș.a.). Cercetătorii antropologi au preluat în vederea publicării în reviste de specialitate materialele descoperite în așezări și necropole aparținând culturii Noua de la Brăești și Crasna-leuca, jud. Botoșani (G.Miu) și mormintele din Hallstatt târziu de la Chirnogi (C.Bălțeanu).

La sediul provizoriu al filialei Iași - Institutul de arheologie - au avut loc lunar ședințe de lucru și de comunicări la care au mai participat cu comunicări, în afară de membrii titulari și unii invitați, printre care și cercetătorul Mark Gabinski din Chișinău, care a prezentat comunicarea: *Contribuții la depistarea elementului autohton în limba română*, februarie 1993, și cercetătorul Tobioki Noe, Japonia, care ne-a prezentat activitatea sa în cadrul Centrului de Studii a mitologiei indoeuropene, cu sediul la Los Angeles, anume *Influențe celtice asupra mediului scandinav*.

(dr. Silvia Teodor, Secretar științific)

Activitatea filialei Cluj a Institutului Român de Tracologie în anul 1993

A. Teme de cercetare

- Gh. Lazarovici: la tema generală, **Ceramica pictată din Balcani**, s-au efectuat săpături la Gura Baciului și Iclod. Pentru **Fortificații ale Chalcoliticului balcano-anatolian**, s-au efectuat săpături la Iclod și Parța. La tema **Paleometalurgie și arheologie montană**, au continuat analizele pe surse și obiecte de cupru și fier, în colaborare cu laboratoarele din Cluj-Napoca și București (Măgurele). Privitor la baze de date și baze de informații, au fost încărcate la sediul din București analizele de cupru, bibliografie și date din așezarea de epoca bronzului de la Tureni.
- A. Rustoiu: din tema, **Metalurgia bronzului la dacii. Tehnici și ateliere din Dacia preromană**, a fost finalizat capitolul **Podoabe și plesse de vestimentație din Dacia preromană**. S-a continuat documentarea la subtema **Relații între Dacia și Europa centrală în epoca Latène**.
- I. Neméti: la tema, **Relații dintre celți și populația autohtonă**, a lucrat la documentare, prelucrarea vastului material arheologic și la pregătirea ilustrației.
- V. Vasiliev: din tema generală, **Fortificații hallstattiene**, a fost finalizat studiul **Așezarea fortificată hallstattiană de la Bozna, jud. Sălaj**.

B. Șantiere arheologice

- Gh. Lazarovici: Gura Baciului, Iclod, Parța, tumulii de la Cheile Turzii.
- A. Rustoiu: Sighișoara-Wietenberg, Ardeu.
- V. Vasiliev: Șona. Membrii filialei au efectuat cercetări de suprafață în Munții Petrindului, în bazinul Hășdatei, pe valea Târnavei Mari și pe valea Someșului Mic.

C. Lucrări științifice apărute

- Gh. Lazarovici, Așezarea neolitică de la Zăuan II, în *ActaMP*, XVII, 1993.
- I. Neméti, Noi descoperiri celtice din județul Sălaj, în *ActaMP*, XVII, 1993.
- A. Rustoiu, O verigă cu capete petrecute și înfășurate din cetatea dacică de la Costești (jud. Hunedoara), în *ActaMP*, 26-30, 1986-1993.
- V. Vasiliev, Așezarea fortificată hallstattiană de la Bozna (jud. Sălaj), în *Ephemeris Napocensis*, III, 1993.

D. Deplasări de documentare

I. Neméti la Cluj-Napoca, Debrecen și Nyregyhaza, iar A. Rustoiu la Roman, Bacău, Tecuci, Brăila, Brașov, Sibiu, Oradea, Carei, Bistrița.

E. Manifestări științifice interne

1. Organizate în filială: Al VI-lea seminar de arheometrie (martie); Al treilea seminar de etno-arheologie (octombrie);
2. Organizate în alte centre din țară: Sesiunea de rapoarte privind săpăturile arheologice din 1992, Constanța, 13-16 mai 1993; Sesiunea comemorativă C. Daicovicu, 25-27 mai 1993. La aceste manifestări au participat toți membrii filialei.

F. Manifestări științifice cu caracter internațional

- Dunărea, arteră de circulație europeană, Băile Herculane, 5-8 septembrie 1993. Au participat Gh. Lazarovici și A. Rustoiu;
- Documentare în cultură, Ljubljana, 11-14 septembrie. A participat Gh. Lazarovici;
- Colocviul: Early Iron Age in South-Eastern Europe, Alba Iulia, 10-12 iunie 1993. Au participat V. Vasiliev și A. Rustoiu;
- Simpozionul: Prima epocă a fierului la Dunărea de Jos și zona circum-pontică, Tulcea, 26 sept. - 2 oct. 1993. A participat V. Vasiliev.
- Simpozionul: Morminte tumulare în Balcani, Kazanlak, mai 1993. Au participat Gh. Lazarovici și A. Rustoiu.

(dr. Valentin Vasiliev, Președintele filialei)

Informare privind activitatea filialei Constanța a Institutului Român de Tracologie, în anul 1993

Obiectivele filialei au fost, într-o mare măsură, asemănătoare celor din anii trecuți, respectiv cercetarea arheologică în teren, valorificarea ei prin lucrări de specialitate ori realizări expoziționale diverse, precum și organizarea sau participarea la diferite manifestări științifice.

1. Cercetarea arheologică a fost efectuată în siturile menționate în planul de săpături aprobat de Comisia Națională de Arheologie.

Pentru neo-eneolitic amintim continuarea săpăturilor în tell-ul de la Hârșova, jud. Constanța (cu descoperiri aparținând culturilor Gumelnița și Cernavodă I), precum și în tell-ul de la Bortușani (jud. Ialomița), unde au fost investigate complexe gumelnițene, din epoca bronzului

și corespunzătoare civilizației geto-dace. Menționăm în mod deosebit participarea în acest an la Hârșova a unor arheologi francezi. Șantierul **Hârșova tell**, ca și **Hârșova-Carsium** (la care ne vom referi mai jos) se organizează în comun de către Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța, Universitatea "Ovidius" și Muzeul Național de Istorie - București, conturându-se tot mai mult ca un șantier-școală pentru studenții tinerei universități constănțene.

Pentru **epoca bronzului** menționăm continuarea cercetărilor la **Grădiștea Coslogeni** (jud. Călărași), debutul altor cercetări la **Ștefan cel Mare**, lângă Fetești, într-o așezare de tip Coslogeni, precum și finalizarea săpăturilor într-un tumul la **Sărulești**, pe traseul viitoarei autostrăzi București-Constanța.

În ceea ce privește **Hallstattul**, menționăm continuarea săpăturilor în așezarea eponimă de la **Babadag** (în colaborare - Institutul Român de Tracologie și Institutul de cercetări eco-muzeale Tulcea), precum și cercetările de la **Măjiștul Florilor - Garvăn** (Institutul de cercetări eco-muzeale Tulcea), cu importante descoperiri privind atât cultura Babadag, cât și unele pătrunderi de tip Basarabi în zonă.

Civilizația traco-geto-dacă a fost investigată prin săpăturile întreprinse în așezarea și necropola din sec.VII-IV a.Chr. de la **Cilic Dere**, jud. Tulcea, în necropola getică de la **Stelnica**, jud. Ialomița, în dacia getică de la **Grădiștea**, jud. Brăila, la **Siliștea** (același județ) și în așezarea getică fortificată de la **Căscătoarele**, jud. Ialomița (sec.IV-II a.Chr.). De asemenea, au continuat cercetările la **Argamum - Capul Doloșman**, jud. Tulcea, în complexe greco-elenistice și romano-bizantine. Reținem și participarea unui membru al filialei (Val. Sârbu) la săpăturile de la **Stolniceni** (Rep.Moldova), finanțate de Institutul Român de Tracologie București.

Pentru **epoca romană** menționăm continuarea cercetărilor de salvare la **Constanța** în peninsula și în necropola tomitană, cu rezultate științifice remarcabile. La **Mangalia** au fost efectuate, de asemenea, săpături de salvare în imediata apropiere a restaurantului Scala și în alte puncte ale orașului; de o importanță cu totul aparte ni se înfățișează mormântul cu cameră funerară și un mare dromos de piatră descoperit în perimetrul unui tumul antic din necropola de vest callatiană (pe drumul către Albești), a cărui cercetare va continua și în 1994. La **Adamclisi** au fost efectuate săpături în zona bazilicii extramuros de la poarta de vest, iar la **Capidava** în sectorul de sud-est al cetății, cu complexe romano-bizantine, în zona termelor romane și a necropolei tumulare. În burgul romano-bizantin de la **Ovidiu**, jud. Constanța, au fost reluate săpăturile cu rezultate importante, iar în vecinătate s-a cercetat parțial unul dintre apeductele romane care alimentau Tomisul. Remarcăm, de asemenea, efectuarea practicii arheologice a studenților constănțeni la **Capidava** și **Ovidiu**. La **Histria** au fost întreprinse cercetări, în colaborare, de membrii filialei, în zona atelierelor ceramice elenistice de pe platoul cetății, precum și în sectorul **Domus IV**. Alte săpături cu rezultate deosebite au fost efectuate la **Argamum** (în necropola tumulară greco-elenistică și în sectoarele greco-elenistice și romane ale așezării), **Murighiol-Halmyris**, **Telița** - punctul Valea Morilor (cu un important centru de prelucrare a ceramicii din sec.IV p.Chr.).

Epoca feudală a fost cercetată de membrii ai filialei prin investigații întreprinse, în colaborare, la **Hârșova - Carsium**, **Dumbrăveni** (jud. Constanța), **Orașul de Floce** (jud. Ialomița).

2. Manifestări științifice

Între 13-16 mai Muzeul de istorie națională și arheologie Constanța a organizat a **27-a Sesiune națională de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice**.

În perioada 28 mai-1 iunie 1993 s-a desfășurat la **Mangalia** a **treia întâlnire de lucru a Comisiei de promovare a cercetărilor indo-europene și tracice**, cu participarea unor renumiți specialiști din Germania, Olanda, Bulgaria, Rep.Moldova, Rusia, România.

În organizarea membrilor din **Brăila** s-au desfășurat manifestările prilejuate de aniversarea a 625 de ani de atestare documentară, între care și sesiunea națională **Comerț și dezvoltare urbană**.

O altă sesiune științifică s-a desfășurat la **Călărași**, în luna noiembrie 1993, dedicată împlinirii a **160 de ani de viață urbană**. În perioada 27 septembrie-2 octombrie 1993 membrii filialei din Tulcea au organizat **Simpozionul internațional "Prima epocă a fierului la Gurile Dunării și în zonele circum-pontice"**.

Membrii filialei au participat cu comunicări și la alte sesiuni științifice din țară sau din străinătate (Elveția, Bulgaria etc.).

3. Valorificarea rezultatelor științifice

În anul 1993 a apărut volumul **Pontica**, 24 (1991). Muzeul Călărași a editat volumele **Cultură și civilizație la Dunărea de Jos**, nr.10 (cuprinzând lucrările Simpozionului internațional Sabatinovka-Noua-Coslogeni - 1991) și nr. 11 (reprezentând lucrarea lui Vi.Dumitrescu "Oameni și cloburi"). La Brăila a fost tipărită lucrarea lui Val. Sârbu, **Credințe și practici funerare, religioase și magice în lumea geto-dacilor**, și se află în curs de apariție **Analele Brăilei**, Seria Nouă, nr.1/1993, care va lua locul revistei "Istros". La Tulcea este în curs de apariție volumul **Peuce**, 11. O realizare remarcabilă a filialei este tipărirea în 1993 a **Buletinului de Tracologie**, I, Mangalia.

Popularizarea rezultatelor cercetărilor de tracologie s-a realizat și prin articole publicate în presa centrală și locală, conferințe, emisiuni radio și TV.

Din punct de vedere expozițional amintim organizarea unei expoziții reprezentative la Tulcea "**Descoperiri recente privind prima epocă a fierului la Gurile Dunării**", cu prilejul simpozionului amintit. Alte expoziții au fost organizate și de celelalte instituții muzeale, în corelare cu sesiunile științifice găzduite.

4. Alte activități

Membrii filialei din toate județele au continuat colaborarea cu specialiști din alte țări - inclusiv pe unele șantiere arheologice (ex.: Austria, Rep.Moldova); notabilă este și organizarea practicii arheologice pentru studenți.

(dr. Mihail Irimia, Secretar științific)

Activitatea Filialei pentru Banat - Timișoara în anul 1993

Filiala pentru Banat a Institutului Român de Tracologie, cuprinzând în raza ei de activitate județele Timiș, Caraș Severin și Arad, a continuat în 1993 studiarea temelor de cercetare propuse încă din 1992: Grupul cultural Balta Sărată - epoca bronzului (Petru Rogozea); prima vârstă a fierului în Banat (Marian Gumă); epoca Latène în Banat (Florin Medeț).

Rezultatele acestor cercetări s-au concretizat în mai multe studii, de mai mare sau mai mică întindere, precum și în mai multe comunicări susținute la manifestări științifice pe plan local, național sau internațional, precum și susținerea și publicarea tezei de doctorat a d-lui Marian Gumă.

Lucrări publicate și comunicări susținute de membrii filialei pentru Banat:

Florin Medeț:

- Profesorul Marius Moga la 80 de ani, în *Analele Banatului*, s.n., II, Timișoara, 1993.
- Începuturile muzeografiei în Banat, în *Analele Banatului*, s.n., II, Timișoara, 1993.
- În legătură cu o fortificație de pământ de la Cornești, jud. Timiș, în *Analele Banatului*, s.n., II, Timișoara, 1993.
- În legătură cu o spirală dacică din argint, în *Analele Banatului*, s.n., III, Timișoara, (sub tipar).
- Addenda (portul podoabelor dacice din argint), în *Analele Banatului*, s.n., III, Timișoara (sub tipar).
- Repertoriul numismatic al Banatului în epoca Latène, în *Analele Banatului*, s.n., III, Timișoara (sub tipar).
- În legătură cu o spirală dacică din argint (text în lb. franceză), în *Banatica*, XII, Reșița (sub tipar).

Comunicări:

- Probleme de rit și ritual funerar în câmpurile de urne din Banat, Cluj, oct. 1993, masă rotundă.
- Mlaștinile pre- și protoistorice ale Banatului, noiembrie 1993, Reșița, sesiune de comunicări.
- Cu privire la portul podoabelor dacice din argint, Arad, noiembrie 1993, sesiune de comunicări.

Marian Gumă:

- Civilizația primei epoci a fierului în sud-vestul României (teza de doctorat), Bibliotheca Thracologica, IV, 1993.
- comunicare privind prima epocă a fierului în Banat, Tulcea, oct. 1993.

Dl. Marian Gumă a beneficiat de o bursă de studiu, în perioada 2 mai - 2 august, la Marburg am Lahn, unde a susținut și disertația cu titlul: The Early Iron Age in Southwest Romania.

Petru Rogozea:

- Descoperiri arheologice din epoca bronzului din Peștera de la Românești, în *Apulum*, Alba Iulia (sub tipar).
- Cronologia grupului cultural Balta Sărată, în *Analele Banatului*, s.n., III, Timișoara (sub tipar).

Comunicări:

- Descoperiri arheologice din epoca bronzului din Peștera de la Românești, Alba Iulia, iunie 1993, sesiune de comunicări.
- Note despre o pictură rupestră din Albania, Reșița, noiembrie 1993, sesiune de comunicări.

În aceeași ordine de idei, menționăm finalizarea și susținerea tezei de doctorat de către dl. Marian Gumă precum și activitatea de documentare și elaborare a lucrărilor de doctorat a domnilor Florin Medeț și Petru Rogozea.

Membrii filialei au efectuat cercetări arheologice în cetatea dacică de la Divici - "Grad" (Marian Gumă, în colaborare cu Aurel Rustoiu de la Institutul Român de Tracologie și Caius Săcărin, Muzeul județean de istorie Reșița) și în necropola de incinerare din perioada de tranziție spre epoca fierului de la Ticvanu Mare (Petru Rogozea, 21 LX - 18 X 1993). De menționat, de asemenea, participarea d-lui Petru Rogozea la săpăturile arheologice de la Stiefried, în Austria, la invitația prof. dr. C. Eibner și dr. A. Eibner.

Filiala pentru Banat a Institutului Român de Tracologie a organizat, în colaborare cu muzeele bănățene și cu asociația Muzeografilor din Banat, cea de-a IX-a întâlnire a arheologilor bănățeni de la Buziaș (4 martie 1993) tradițională manifestare științifică care a prilejuit prezentarea rezultatelor cercetărilor arheologice efectuate în 1992 în Banat, precum și sărbătorirea domnului prof. Marius Moga la împlinirea vârstei de 80 de ani (Timișoara - 5 III 1993), prilej de omagiere a distinsului muzeograf și arheolog de către personalități ale vieții științifice, culturale, religioase și sociale din întreaga țară.

Membrii filialei au continuat, de asemenea, să colaboreze, în cadrul programului de cercetări interdisciplinare, cu d-na Georget El Susi, Reșița (probleme de paleozoologie) și dl. dr. Marius Muntean, Timișoara (probleme de antropologie).

Filiala pentru Banat, cu sprijinul Asociației Muzeografilor din Banat, a invitat, ca și în anii precedenți, studenți ai Facultății de istorie din Timișoara la manifestările organizate de filială.

Menționăm activitatea asiduă a dl. Adrian Mișcovici, de realizare a materialelor grafice aferente lucrărilor științifice elaborate de cercetătorii filialei precum și lucrările de doctorat ale acestora, de desenare a materialelor arheologice rezultate din cercetările arheologice ale membrilor filialei și de definitivare a realizării materialului grafic privind colecția Pongracz. De asemenea, menționăm participarea activă a dl. Valentin Cedică la activitățile organizatorice (întâlnirea arheologilor bănățeni, aniversarea prof. Marius Moga), de cercetare (șantierul de la Ticvanu Mare) și asistența acordată cercetătorilor filialei în elaborarea lucrărilor științifice.

(Florin Medeț, Președintele filialei)

Filiala Sud-transilvăneană (Sibiu) a Institutului Român De Tracologie în anul 1993

A. Teme de cercetare

- a) Păstoritul transhumant în zona Galeșului (Sultana Avram).
- b) Întocmirea bibliografiei și a proiectului de cercetare a jocului "Călușarul" (Sultana Avram).
- c) Rit și ritual funerar în epoca bronzului în spațiul intracarpatic (Ion Andrișoiu).

B. Publicații:

- a) "Istoricul și stadiul actual al cercetărilor privind epoca bronzului în sud-vestul Transilvaniei" de Ioan Andrișoiu în "Sargeția", 21-24, 1993.
- b) "Metalurgia bronzului în sud-vestul Transilvaniei" de Ioan Andrișoiu în "Analele Banatului", 2, 1993.
- c) "Câteva considerații privind cultura Noua în Transilvania" de Ioan Andrișoiu și Valentin Vasiliu în "Apulum", 1993.

C. Participări la manifestări științifice

- a) Prezentarea la a XXVII-a Sesiune națională de rapoarte privind rezultatele cercetărilor arheologice din anul 1992 (Constanța 13-16 mai 1992) a comunicării "Șantierul arheologic Sighișoara - Dealul Wietenberg" (Ioan Andrișoiu, Aurel Rustoiu).
- b) Susținerea temei "L'Époque tardive du bronze dans le sud-ouest de la Transylvanie" în cadrul simpozionului internațional "Early Hallstatt Age in South-Eastern Europe", Alba Iulia, 10-12 iunie 1993 (Ioan Andrișoiu).
- c) Prezentarea în cadrul simpozionului cu tema "Rituri și ritualuri funerare" de la Cluj-Napoca a comunicării "Rituri și ritualuri funerare în Valea Buii" (Sultana Avram)

D. Santiere arheologice

- a) Participare pe șantierul arheologic de la Orăștie-Dealul Pemilor" (Sultana Avram).
- b) Continuarea în lunile iulie-august 1993 a cercetărilor pe șantierul arheologic organizat de Institutul Român de Tracologie la Sighișoara-Dealul Wietrmberg (Ioan Andrișoiu, Aurel Rustoiu).

E. Burse de studii

- a) În lunile ianuarie-mai 1993 Sultana Avram a beneficiat de o bursă Fulbright la Universitatea Rutgers, New Jersey, participând la cursurile de antropologie culturală organizate de Departamentul de antropologie. În cadrul programului a avut teme de cercetare: 1) "Tradiții de familie - motivația schimbării sau perpetuării tradițiilor în familiile americane", analizând factorii economici, sociali și politici care influențează păstrarea unor tradiții de familie. Sondajul s-a făcut folosind subiecți din zona New Brunswick; 2) "Diaspora românerască", pentru o mai bună cunoaștere a realităților românești de către americani.

- b) În lunile februarie-martie 1993 Ioan Andrișoiu a beneficiat de o bursă la Institutul Arheologic German din Berlin.

(dr. Ioan Andrișoiu, secretar științific al Institutului)

Activitatea Filialei din Craiova a Institutului Român de Tracologie pe anul 1993

Planul de cercetare al Filialei din Craiova a fost axat pe probleme de importanță majoră: istoria și civilizația geto-dacică, permanența populației autohtone în cadrul provinciei romane Dacia, continuitatea daco-romană la nordul Dunării.

1. Săpături arheologice

Cercetările întreprinse de membrii filialei au vizat epoca neolitică, epoca bronzului, prima și a doua vârstă a fierului, epocile romană și post-romană. Marin Nica a condus săpăturile de la Cârcea, unde s-au continuat cercetările din sectorul "La Viaduct". S-au aflat multe fragmente ceramice Vinca-Dudești grupate într-o groapă. Acest complex arheologic a oferit multe forme de vase care completează bogatul repertoriu de forme descoperite la Cârcea. Peste stratul eneolitic s-a identificat un orizont subțire cu ceramică Cernavodă III suprapus de un strat mai consistent cu ceramică Verbicioara, faza a IV-a, în care s-au găsit și obiecte de bronz. La Ghidici s-au continuat săpăturile și în acest an, efectuate de un colectiv condus de M. Nica. În această campanie au fost săpate două

locuințe hallstattiene, obținându-se noi date stratigrafice. În anul 1993, M. Nica a continuat și săpăturile arheologice în tell-ul de la Drăgănești-Olt, unde s-a descoperit o locuință de suprafață. Aceasta este de mari dimensiuni și a fost bine delimitată de gropile de par de pe margini. Locuința aparține culturii Gumelnița. Materialele descoperite în stratul eneolitic, schimbă părerile specialiștilor cu privire la aria de răspândire a acestei culturi și cu privire la legăturile dintre cultura Gumelnița și cultura Sălcuța. Așezarea gumelnițeană a fost suprapusă de un strat gros care aparține culturii Cernavodă III. Acest strat a fost deranjat de gropile mormintelor care datează de la începutul epocii bronzului (cultura Glina). Mormintele au fost cercetate de Cristian Schuster de la Institutul Român de Tracologie.

La Romula au continuat cercetările în cartierul meșteșugăresc, unde s-a depistat încă un cuptor de ars ceramică. Acesta este de mari dimensiuni și se află în interiorul incintei târzii a Romulei. S-a constatat deci că aria atelierelor de ceramică era mult mai mare, iar așa-numitul zid al lui Filip Arabul a inclus în interiorul orașului o parte din atelierelor de ceramică aflate la poarta de nord a Romulei. Alături de vase de factură pur romană s-au descoperit tipare de lămpi, statuete, s-au aflat și vase de factură dacică, oale-borcan lucrate cu mâna și decorate cu brăuri alveolate, precum și fructiere dacice lucrate la roată. Tot la Romula, în același sector, s-a precizat și un nivel din secolul al VI-lea. Remarcăm că instalația de încălzire este construită din cărămizi romane. Tot din cărămizi romane erau construite și cuptoarele celor două locuințe, din aceeași epocă, descoperite la Piatra-Olt. Este interesant de amintit că două cărămizi aveau imprimate ștampila garnizoanei care a staționat la Acidava, *cohors I Flavia Commagenorum*. În anul 1993 s-a descoperit și un cimitir feudal. S-au scos la iveală 20 de morminte de înhumare.

O preocupare a colectivului de arheologi a fost și continuarea alcătuirii unui repertoriu arheologic al județului Dolj. În anul 1993 s-au controlat pe teren informații mai vechi asupra unor situri arheologice și s-au descoperit 24 de așezări străvechi necunoscute până în prezent.

Cea mai importantă constatare care se poate face din lista așezărilor descoperite în acest an este existența unui mare număr de așezări rurale daco-romane. La această temă cea mai substanțială contribuție a adus-o dl. Mircea Negru.

2. Manifestări științifice

În perioada 4-6 iunie 1993 s-a organizat un simpozion pentru comemorarea a 25 de ani de la moartea lui C.S. Nicolăescu-Plopșor, primul director la Institutului de Cercetări Socio-Umane din Craiova. Au participat cu comunicări, foști colaboratori ai lui din București, Galați, Bacău, Craiova. În zilele de 14-15 mai colectivul filialei a participat la sesiunea anuală de rapoarte arheologice care s-a ținut la Constanța, precum și la manifestări științifice ca: Simpozionul *Dunărea - arteră de civilizație europeană*, de la Băile Herculane, *Prima epocă a fierului la gurile Dunării și zonele circumponice* (Tulcea), *Cultură și civilizație la Dunărea de Jos* (Călărași) etc.

3. Valorificare științifică

În luna septembrie 1993 a apărut nr. 8 al *Arhivelor Orientale* în care se găsesc studii care valorifică rezultatele cercetărilor arheologice ale membrilor filialei. S-a pregătit și nr. 9 al acestei reviste. În acest an filiala din Craiova a avut o colaborare științifică, prin dl. Marin Nica, cu Universitatea din Illinois (SUA) prin d-na Elizabeth H. Dinan, care a participat la săpăturile de la Cârcea.

(dr. Gheorghe Popliian, Președintele filialei)

Reuniuni interne și internaționale

A treia întrunire a Comisiei internaționale - permanente - pentru promovarea studiilor indo-europene și trace (Mangalia - 1993)

Cea de a treia sesiune anuală a *Comisiei Internaționale - permanente - pentru promovarea studiilor indo-europene și trace* a avut loc la Mangalia între 28 mai și 1 iunie 1993. Întâlnirea și discuțiile libere dintre conducătorii de instituții sau de proiecte și cercetătorii care își desfășoară activitatea în domeniul tracologiei s-au desfășurat la sediul Comisiei din incinta muzeului Callatis.

Invitații tracologilor români, inițiatori ai întrunirilor din Mangalia, au fost colegii de la Chișinău - prof. dr. Ion T. Niculiță, decanul Facultății de istorie a Universității din capitala Republicii Moldova, dr. Valentin Dergacev, directorul Institutului de arheologie al Academiei de Științe din Chișinău - prof. dr. Harald Hauptmann, directorul Institutului de pre- și protoistorie al Universității din Heidelberg (Germania); și delegația bulgară reprezentată de prof. dr. Alexandr Fol, secretar general al Consiliului internațional pentru studii indo-europene și trace, prof. dr. Margarita